

Posudek na bakalářskou práci J. Dosoudilové: Explorační chování samic dvou poddruhů myši domácí.

Práce je zaměřena na explorační chování samic myši domácích a vhodně zapadá do kontextu studia hybridní zóny těchto hlodavců této pracovní skupiny. Studentka se zaměřila na analýzu chování samic v OFT, což je komplementární k dřívější studii konzultantky (Hiadlovská et al. 2016). Použití stejného metodického aparátu je užitečné, neboť umožňuje srovnat obě pohlaví. Počet testovaných zvířat je dostatečný, metodické zpracování na úrovni, text srozumitelný, čitelný s malým množstvím typochyb a jiných prohrěšků.

Práce je z několika důvodů poměrně atypická. Rozsahem, zpracováním a stylem se blíží spíše práci magisterské. Součástí je i pdf článku v *Ethology*, který z nashromážděných dat vznikl. To se i u bakalářek někdy stává, zvláštní je ovšem to, že článek vyšel před třemi roky. Největší zvláštností je, že studentka nefiguruje v autorském týmu článku. Je-li pravdou, že dělala, co zmiňuje (natáčení a hodnocení experimentů, vaginální stěry, barvení preparátů, příprava dat pro analýzu) nedělala toho zrovna málo a měla být spoluautorkou. A to i přesto, že přiznává, že na přípravě manuskriptu se podílela jen okrajově. Sama navíc píše, že také zpracovala výsledky (co si pod tím představíte?).

Tyto skutečnosti mohou vést k otázce, zda práce splňuje očekávání od tohoto typu práce na místní instituci. Oba typy bakalářek vyžadují od studenta jistou kreativitu a to jak ve formě rešeršní tak i praktické, kdy má student má za úkol si vyzkoušet řadu atributů vědecké práce. V případě opačné posloupnosti se naskytá možnost článek kompletně nebo volně přepsat. Na to by ukazovalo i srovnání výsledků článku a bakalářské práce, kdy všechny výsledky a obrázky jsou stejné a (pravděpodobně) nevytvořené autorkou. V takovém případě by byla relevantní otázka, zda taková práce splnila smysl bakalářské práce. Byl jsem velmi zvědav, jak moc se shodují další části obou textů, zejména Úvod a Diskuze. A musím s potěšením říci, že až překvapivě málo. Tyto části jsou dosti odlišné, psané jiným stylem, s nadhledem a přitom kvalitně (zahrnuta je i např. kapitola Prolog). Úvod, který je na cca 12 stranách textu, by se blížil ke kritériím i na kvalitní literární rešerši k tématu. Troufám si odhadnout, že autorka investovala hodně invence a vyvinula velkou kreativitu, aby se text těchto částí jen minimálně podobal článku. Za to si zaslouží pochvalu, neb ukázala, že je schopná pracovat s literaturou, přemýšlet a vyjadřovat se psanou formou.

K práci bych měl následující připomínky a otázky:

1. Hlavní výhrada. Testování samic a srovnání se samci považují za záslužné. Je ale dost podivné, že nevyšly skoro žádné rozdíly. Nenapadlo vás, že by to mohlo být spojené s nevhodností OFT testu pro studium něčeho tak specifického jako je disperze? Vaše myši znáte dobře, to si o nich opravdu myslíte, že když je vypustíte do prázdné arény, že v nich nad všechny možné motivace (útěková, stresová) převládne zrovna motivace najít si partnera? (Pokud ano, pak své zkoumané objekty dosti podceňujete). Myslím, že hledání nějakého přirozenějšího dizajnu, zainkorporování překážek, pro studium explorační je vhodnější než prázdná aréna a test u kterého se často ani neví, co se vlastně studuje a jaká je motivace.
2. V rešeršní části bych ocenil více zpracovat evoluční důvody disperze.
3. Cíle jsou formulovány dosti podivně. Stálo by za to explicitně zmínit alespoň předpoklady. Nemít za cíl jenom to, zda se něco mění (1.) a liší (2.). Další texty patří spíše do metodiky. Formulace „např. srovnat samce se samicemi“ do cílů nepatří, zejména když se výsledky v práci objeví. Navíc se to objevilo i v článku.
4. Parametrů, které jste zaznamenávali (tab 1) bylo více, než které se objevily v analýzách. Nikde jsem se nedozvěděl, proč jste se rozhodli některé použít a jiné ne.

5. Proč ten habituační box byl průhledný?
6. Myslím, že v podobných experimentech by se měl jako vysvětlující faktor objevit i velikost zvířete, která může být dosti korelovaná s různými parametry např. s ušlou dráhou.
7. Na straně 30 píšete, že „nastoupená cesta se dá rozvíjet testování explorační břížích nebo kojících samic nebo přenesením experimentů do polopřirozených uzavřených chovů“. Za bod dvě – rozhodně; u testování břížích nebo kojících samců si nedokážu představit, co byste tím mohla získat. Můžete to objasnit?
8. Str. F1 píšete, že se objevil zajímavý fenomén tzv. transgresivní fenotyp. Není zde reference, takže není jasné, odkud informace pochází - zda z literatury, nebo jste se taky tomu věnovala.
9. Závěr. Píšete, že i před převládající paradigma samců jako hlavních nositelů savčí disperze by neměla být samičí role v toku genu opomíjena. Můžete nějak zkusit zformulovat, by to (vaše výsledky) mohlo znamenat pro procesy na hybridní zóně?

Hodnocení

Myslím, že kolegyně Jana Dosoudilová odvedla velké množství práce a z velké části splnila očekávání, které se klade na tento typ prací. Její práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji velmi dobře.

Radim Šumbera

16.05.2019

